

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Aleny Bačínové a soudců Mgr. Marty Nyplové a JUDr. Jana Fifky ve věci

žalobce: **Finanční úřad pro Královéhradecký kraj, IČO 72080043**
sídlem Horova 17/824, 500 02 Hradec Králové

proti
žalovanému: ██████████, narozený ██████████
bytem ██████████ ██████████
zastoupený advokátem JUDr. Vladislavem Ježkem
sídlem Kamenice 155, 547 01 Náchod

o neúčinnost darovací smlouvy

k odvolání žalovaného proti rozsudku Okresního soudu v Trutnově ze dne 14. listopadu 2019
č. j. 8 C 262/2017-170

takto:

- I. Rozsudek okresního soudu **se potvrzuje.**
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Odůvodnění:

1. Okresní soud shora označeným rozsudkem rozhodl, že právní jednání, kterým na základě smlouvy darovací a o zřízení věcného břemene ze dne 12. 11. 2016, s právními účinky zápisu ke dni 21. 11. 2016 ██████████ darovala nemovitosti: pozemek p. č. St. ██████ o výměře 250 m² (zastavěná plocha a nádvoří), jehož součástí je stavba ██████████, č. p.

- (bydlení), a pozemek p. č. ■ o výměře 430 m² (ostatní plocha), vše zapsané na LV ■ u Katastrálního úřadu pro Královéhradecký kraj, Katastrální pracoviště ■, obec ■ k. ú. ■, okres ■ - žalovanému, je vůči žalobci právně neúčinné (výrok I). Žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení (výrok II). Žalovanému uložil povinnost zaplatit České republice na účet Okresního soudu v Trutnově soudní poplatek za návrh ve výši 2 000 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku (výrok III).
2. Okresní soud takto rozhodl o žalobě o neúčinnost shora popsaného právního jednání, jímž matka žalovaného ■ darovala ve výroku popsané nemovitosti (dále jen „předmětné nemovitosti“) žalovanému. Žalobce odůvodnil žalobu tím, že u daňového subjektu ■ (dále též jen „daňový subjekt“) probíhala daňová kontrola na dani z příjmů fyzických osob za zdaňovací období roku 2014 a na dani z přidané hodnoty za zdaňovací období 1. až 3. čtvrtletí roku 2014, na jejímž základě došlo k doměření daně. Daňová kontrola probíhala již od roku 2015 a 17. 8. 2016 byl zástupce dlužníka ■ seznámen s konkrétními výsledky kontroly, byl mu doručen výsledek kontrolního zjištění, z něhož mu muselo být zřejmé, že nedoplatek na dani se bude pohybovat v řádu statisíců Kč. Daňová povinnost byla daňovému subjektu stanovena dodatečnými platebními výměry č. j. 1895654/16/2704-50523-606514, č. j. 1895660/16/2704-50523-606514 a č. j. 1895808/16/2704-50523-606514 ze dne 29. 11. 2016. Proti těmto rozhodnutím o stanovení daně se daňový subjekt neodvolal a tyto se staly vykonatelnými. K dobrovolné úhradě vyměřené daňové povinnosti nedošlo, proto byl dne 22. 2. 2017 vydán výkaz nedoplatků č. j. 302659/17/2704-50523-606514, podle něhož k tomuto datu evidoval žalobce za daňovým subjektem daňové nedoplatky v částce 2 283 807 Kč. Dne 12. 11. 2016 uzavřela ■ jako dárkyně a oprávněná z věcného břemene, ■ jako oprávněný z věcného břemene a žalovaný jako obdarovaný a povinný z věcného břemene smlouvu darovací a o zřízení věcného břemene.
  3. Žalovaný se bránil tím, že o probíhající finanční kontrole své matky nevěděl a v době uzavření darovací smlouvy neexistovala žádná vykonatelná pohledávka žalobce. Ta vznikla až dne 22. 2. 2017 žalobcem vydaným výkazem nedoplatků. Dárkyně nejednala při sepsu darovací smlouvy dne 12. 11. 2016 v úmyslu zkrátit žalobce, protože výsledek daňové kontroly jí k tomuto datu znám nebyl a nemohl být znám. Žalovaný dále uvedl, že jeho rodiče mají 3 syny, ■, ■ a ■. Nejstarší syn ■ obdržel darem od rodičů částku ve výši 1,1 mil. Kč za účelem pořízení pozemků a výstavby svého bydlení, k čemuž došlo dne 2. 2. 2012 nákupem nemovitostí ve ■. Následně obdržel druhý nejstarší syn ■ v roce 2016 darem předmětné nemovitosti. Nejmladšímu synovi ■ pak bývalí manželé ■ darovali nemovitosti zapsané na LV č. ■, k. ú. ■. Je tak zřejmé, že darování nemovitostí žalovanému bylo vedeno snahou o zajištění bydlení, tak jak to učinili u nejstaršího syna ■, a nikoliv úmyslem zkrátit věřitele. Jednalo se tak o plnění, kterým bylo vyhověno mravnímu závazku a ohledům slušnosti.
  4. Provedeným dokazováním okresní soud zjistil, že darovací smlouvou sepsanou dne 12. 11. 2016 ■ jako dárce darovala žalovanému předmětné nemovitosti, přičemž současně prohlásila, že na darovaných nemovitostech neváznou žádné dluhy, zástavní práva ani jiné právní povinnosti. Otázku existence a vykonatelnosti shora uvedených rozhodnutí správce daně, včetně výkazu nedoplatků nikdo z účastníků nesporeval. Povinnost dlužníka je vymáhána prostřednictvím exekučního příkazu na srážky ze mzdy nebo jiných příjmů a exekučního příkazu na přikázání pohledávky z účtu. Pohledávka žalobce nebyla uhrazena, přičemž podle žalobce ke dni 14. 11. 2019 činila 2 511 517,74 Kč. ■ ve své svědecké výpovědi uvedla, že o předmětném dluhu žalobce nevěděla ona ani syn ■, poprvé se o dluhu u žalobce dozvěděla až v souvislosti s doručením výkazu nedoplatků

pracovníky exekutorského úřadu v únoru 2017. Podnikání sice bylo napsáno na její osobu, nicméně vše zařizoval její bývalý manžel [REDACTED], kterému udělila dne 1. 1. 2015 plnou moc. Obdobná tvrzení předešel i žalovaný, který uvedl, že se o dluhu u žalobce dozvěděl až v souvislosti s návštěvou exekutorů v únoru 2017.

5. Okresní soud na základě takto zjištěného skutkového stavu věci předně uzavřel, že dlužnice [REDACTED] a [REDACTED] mezi sebou uzavřeli dne 1. 1. 2015 dohodu o zastupování, jejímž výsledkem bylo udělení plné moci. S odkazem na ustanovení § 436 odst. 1, věty první o. z. proto neuznal obranu [REDACTED], že v době darování o dluhu vůči žalobci nevěděla. Poté žalobou uplatněný nárok posoudil podle ustanovení § 589 odst. 1 a 2, § 590 odst. 1 písm. c) a § 591 odst. 1 písm. d) o. z. Připomněl, že ve věci rozhodl dne 25. 6. 2018 rozsudkem č. j. 8 C 262/2017-115, kterým žalobě vyhověl s tím, že byly dány zákonné podmínky odpůrci žaloby, přičemž žalovaný se mohl ubránit odpůrci žalobě, jen kdyby v řízení před soudy tvrdil a prokázal, že úmysl své matky zkrátit odporovaným právním úkonem věřitele (žalobce) nemohl i při náležitě pečlivosti poznat. Žalovaný však netvrdil ani neprokázal, že by v daném případě vynaložil náležitou pečlivost (aktivitu), aby dlužníkům úmysl zkrátit věřitele, který tu byl v době neúčinného právního jednání, poznal. Žalovaný k dotazu soudu ohledně toho, zda se své matky mj. dotazoval na otázku finanční situace rodiny, uvedl: „o vážných věcech spolu nekomunikujeme“. Proto dospěl soud k závěru, že daňový dlužník věděl o existujícím dluhu vůči žalobci již v srpnu 2016, tedy předtím, než učinil zkracující úkon; rovněž pak žalovaný jako osoba blízká dlužníkovi neprokázal, že vyvinul jakoukoliv „pečlivost“ k poznání tohoto dlužníkovy úmyslu. Z těchto všech důvodů soud žalobě vyhověl, když neuznal ani obranu žalovaného v tom, že darováním předmětných nemovitostí byl plněn mravní závazek spočívající ve spravedlivém rozdělení majetku mezi všechny tři syny, a to s odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 5123/2009. Krajský soud v Hradci Králové výše uvedený rozsudek rozsudkem ze dne 16. října 2018 č. j. 19 Co 277/2018-132 potvrdil. Vyjádřil se m. j. k obraně žalovaného, že uzavření darovací smlouvy se žalovaným dne 12. 11. 2016 bylo bezúplatným právním jednáním ve smyslu § 591 odst. 1 písm. d) o. z., tzn. právním jednáním ohledně plnění, kterým bylo vyhověno mravnímu závazku nebo ohledům slušnosti. Konstatoval, že vzhledem k existenci tohoto ustanovení včleněného nově do občanského zákoníku účinného od 1. 1. 2014 již nejsou bez dalšího použitelné závěry vyslovené v prvoinstančním soudem odkazovaných i dalších rozhodnutích Nejvyššího soudu, podle nichž motiv, pohnutka dlužníka pro takové jednání, či okolnost, že tímto úkonem dlužník plní nějaký svůj závazek, nejsou rozhodné, neboť ustanovení § 591 odst. 1 písm. d) o. z. umožňuje (na rozdíl od dosavadní praxe) právě takový motiv zkoumat. Zároveň však dospěl k závěru, že smlouva o darování a o zřízení věcného břemene ze dne 12. 11. 2016 nesplňovala znaky bezúplatného jednání podle definice bezúplatného právního jednání uvedené v publikaci Lavický a kol.: Občanský zákoník I, Obecná část (§ 1 - § 654), C. H. Beck, 1. Vydání, s. 2144, podle níž se jedná o „určité jednání dlužníka, se kterým je spojena určitá oběť, ale tato není vyvážena adekvátním protiplněním“. Důvodem pro tento závěr byla skutečnost, že darování nemovitostí žalovanému bylo vyváženo adekvátním protiplněním ve formě bezplatného zřízení věcného břemene osobní služebnosti na dobu života každého z oprávněných spočívající ve spolužívání všech pozemků a veškerých prostor domu. Odvolací soud uzavřel, že pouhá okolnost, že rodiče žalovaného v roce 2012 darovali jejich nejstaršímu synovi částku 1,1 mil. Kč za účelem pořízení vlastního bydlení, zajisté nebyla objektivně schopná založit jejich morální závazek na vrcholu produktivního věku (matce žalovaného bylo v době uzavření darovací smlouvy [REDACTED] let) „rozdat“ veškeré jejich nemovitosti ostatním dvěma mladším synům. Nelze odhlédnout ani od poměrně nízkého věku žalovaného, jemuž bylo v době uzavření darovací smlouvy pouhých [REDACTED] let, a od věku jeho mladšího bratra [REDACTED], který v té době teprve nabyl zletilosti. Takovéto zásadní majetkové dispozice se zajisté očekávají od dárců poměrně vyššího věku, kteří již nejsou

schopni či ochotni vynakládat sílu či finanční prostředky na péči o své nemovitosti, a současně je jejich děti dosavadním způsobem života přesvědčily, že si takovouto štedrost rodičů zaslouží. Konečně neshledal příhodnou argumentaci žalovaného v tom, že si již na jaře 2016 vzal úvěr na přestavbu domu za účelem vytvoření samostatného bydlení, když k uzavření darovací smlouvy došlo s časovým odstupem 8 měsíců. Byť tedy prvoinstanční soud zaujal nesprávný právní názor, že pro posouzení důvodnosti žaloby není rozhodné, zda dlužník odporovaný právním jednáním poskytl plnění, kterým bylo vyhověno mravnímu závazku nebo ohledům slušnosti, dosud provedené dokazování odvolacímu soudu umožnilo se obranou žalovaného v tomto směru zabývat věcně, přičemž výše dospěl k závěru o její nedůvodnosti.

6. Okresní soud poté konstatoval, že rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2019 č. j. 24 Cdo 560/2019-154 byly oba shora označené rozsudky soudů obou stupňů zrušeny a věc byla vrácena Okresnímu soudu v Trutnově k dalšímu řízení. Důvodem byl závěr dovolacího soudu, že pokud odvolací soud bez dalšího rozsudek soudu prvního stupně potvrdil, a to po změně právního náhledu nezakládajícího důvod změny rozhodnutí soudu prvního stupně, aniž by postupoval podle § 118a odst. 2 o. s. ř., nejednal v souladu se zásadami spravedlivého procesu.
7. Okresní soud následně vyložil závěry přijaté v rozsudcích Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 10. 2018 sp. zn. 21 Cdo 867/2018, ze dne 28. 2. 2019 sp. zn. 21 Cdo 955/2018 a ze dne 13. 12. 2018 sp. zn. 21 Cdo 2332/2018. Podle nich ustanovení § 591 písm. d) o. z. patří k právním normám s relativně neurčitou (abstraktní) hypotézou, tj. k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Zákon výslovně nestanoví, z jakých hledisek má soud vycházet při posuzování otázky, zda jednání účastníka občanskoprávního vztahu představuje plnění, kterým bylo vyhověno mravnímu závazku nebo ohledům slušnosti; vymezení hypotézy právní normy tedy závisí v každém konkrétním případě na úvaze soudu. Rozhodnutí o tom, zda jsou splněny podmínky pro aplikaci ustanovení § 591 písm. d) o. z., je vždy třeba učinit po pečlivé úvaze, v jejímž rámci musí být zváženy všechny rozhodné okolnosti případu. Podmínky uvedené v ustanovení § 591 písm. d) o. z. je třeba – vzhledem k tomu, že jde o výjimku, která vylučuje možnost věřitele dovolat se neúčinnosti bezúplatného právního jednání dlužníka – vykládat v souladu se smyslem a účelem institutu relativní neúčinnosti. Tuto výjimku z možnosti věřitele dovolat se neúčinnosti bezúplatného právního jednání dlužníka je namísto aplikovat jen tehdy, převáží-li mravní závazek nebo ohledy slušnosti nad povinností dlužníka splnit svou právní povinnost (dluh) vůči věřiteli. Ustanovení § 591 písm. d) o. z. tedy nelze interpretovat tak, že by jakékoliv bezúplatné právní jednání dlužníka, které by z obecného hlediska bylo možné ve vztahu k nabyvateli plnění považovat za mravné a slušné, mohlo být důvodem k vyloučení možnosti věřitele dovolat se neúčinnosti tohoto bezúplatného právního jednání dlužníka. Takový výklad ustanovení § 591 písm. d) o. z. by nadřazoval mravní závazky a ohledy slušnosti nad závazky právní bez ohledu na jejich konkrétní podobu a prakticky by znemožňoval věřitelům dovolat se neúčinnosti bezúplatných právních jednání dlužníka učiněných vůči osobám jemu blízkým, neboť při standardně fungujících vztazích mezi osobami blízkými by se dalo téměř jakékoli bezúplatné právní jednání mezi těmito osobami považovat za „slušné“ a „mravné“. Takové absolutní nadřazení mravních závazků a ohledů slušnosti nad závazky právní však jistě nebylo smyslem a účelem ustanovení § 591 písm. d) o. z. a naopak by v některých případech mohlo vést k rozporu s dobrými mravy, neboť ne každé bezúplatné právní jednání dlužníka, které lze považovat ve vztahu k nabyvateli plnění za „slušné“ a „mravné“ (za plnění, kterým bylo vyhověno mravnímu závazku nebo ohledům slušnosti), je způsobilé převážit nad právním závazkem dlužníka vůči věřiteli a ospravedlnit tak skutečnost, že

dlužník na úkor svého věřitele bezúplatným právním jednáním převádí majetek na třetí osobu, a že právo věřitele proto zůstane zcela nebo zčásti neuspokojeno. Pojem „ohledy slušnosti“ užitý v ustanovení § 591 písm. d) o. z. je nutné vykládat tak, že dlužníkem poskytnuté plnění musí vyhovovat těmto ohledům jak ve vztahu k nabyvateli plnění, tak i ve vztahu k dlužníkovi. Za plnění, kterým bylo vyhověno ohledům slušnosti vůči jiné osobě (nabyvateli plnění), by bylo možné považovat například poskytování „výživného“, byť by k tomu dlužník nebyl podle zákona povinen, za situace, kdy by nabyvatel plnění byl na tomto příjmu existenčně závislý. I v takovém případě však musí být plnění dlužníka přiměřené jeho majetkovým poměrům a nesmí podstatně snižovat hodnotu jeho majetku. Stejně tak plnění, kterým bylo ve smyslu ustanovení § 591 písm. d) o. z. vyhověno mravnímu závazku, musí být přiměřené majetkovým poměrům dlužníka, nesmí podstatně snižovat hodnotu jeho majetku a musí se jednat o takový mravní závazek, který převáží nad povinností dlužníka splnit svůj právní závazek vůči věřiteli a kterému je proto třeba dát přednost před právem věřitele na uspokojení jeho vykonatelné pohledávky. Otázku, zda jde o plnění, kterým bylo ve smyslu ustanovení § 591 písm. d) o. z. vyhověno mravnímu závazku nebo ohledům slušnosti, je tedy třeba posuzovat vždy s ohledem na konkrétní okolnosti každého případu a při jejím posuzování je třeba přihlížet zejména k tomu, o jaké konkrétní plnění se jedná, zda je v dané situaci ospravedlnitelné, že tímto plněním třetí osobě dlužník tuto osobu zvýhodní na úkor svého věřitele, zda je dlužníkem poskytnuté plnění za daných okolností přiměřené jeho majetkovým poměrům a zda se poskytnutím plnění podstatně nesnižuje hodnota dlužníkovy majetku, v jaké majetkové (popřípadě sociální) situaci se v době právního jednání nacházel nabyvatel plnění a jakou subjektivní hodnotu pro něj toto plnění s ohledem na jeho majetkovou (sociální) situaci představuje, ale i k tomu, zda tímto plněním dlužník skutečně sledoval vyhovění svému mravnímu závazku nebo ohledům slušnosti (zda toto bezúplatné právní jednání nečinil pouze v úmyslu zkrátit uspokojení pohledávky věřitele, a nikoli v úmyslu vyhovět svému mravnímu závazku nebo ohledům slušnosti).

8. Okresní soud poté shora provedený výklad ustanovení § 591 písm. d) o. z. aplikoval na skutkový stav zjištěný v této věci. Dospěl k závěru, že ho nelze podřadit pod toto ustanovení, neboť poskytnutým plněním (darováním) se podstatně snížila hodnota dlužníkovy majetku – nezbyl mu prakticky žádný majetek, který by mohl být předmětem exekuce (vyjma osobního vozidla, ohledně něhož byl žalobce již dříve v odporovatelnosti úspěšný). Okolnost, že rodiče chtějí spravedlivě obdarovat všechny své děti, přitom není rozhodně natolik silný mravní závazek, který stojí nad povinností dlužníka splnit svou právní povinnost (dluh) vůči věřiteli. V situaci, kterou popsal žalovaný, je naopak mravné to, aby se ten, kdo od rodičů obdržel dar, o tento rozdělil s ostatními sourozenci, na které se z důvodu zadluženosti rodičů již nedostalo. Soud se proto nezabýval dokazováním skutečnosti, zda skutečně prvním ze synů bylo darováno tvrzených 1,1 mil. Kč a zda hodnota nemovitosti darované poslednímu ze synů dosahuje částky stanovené v žalovaném předloženém znaleckém posudku. Obranu žalovaného spočívající v tom, že předmětným darováním dlužnice (matka žalovaného) plnila svůj mravní závazek, resp. poskytla jej s ohledem na zásady slušnosti, tudíž neshledal důvodnou, a proto žalobě zcela vyhověl ve stejném znění jako v rozsudku ze dne 25. června 2018 č. j. 8 C 262/2017-115.
9. Nad rámec výše uvedeného okresní soud dodal, že souhlasí i se závěry Krajského soudu v Hradci Králové v tom, že smlouva o darování a o zřízení věcného břemene ze dne 12. 11. 2016 nespĺňovala znaky bezúplatného jednání, když darování nemovitostí žalovanému bylo vyváženo adekvátním protiplněním ve formě bezplatného zřízení věcného břemene osobní služebnosti na dobu života každého z oprávněných spočívající ve spoluužívání všech pozemků a veškerých prostor. Nicméně je si vědom výkladové nevyjasněnosti této otázky (i z pohledu judikatury Nejvyššího soudu), a proto na tomto hledisku své závěry o důvodnosti žaloby nepostavil.

10. O nákladech řízení rozhodl okresní soud v souladu s ustanovením § 142 odst. 1 o. s. ř., když ve věci úspěšný žalobce se náhrady nákladů řízení vzdal. O přechodu poplatkové povinnosti na žalovaného pak rozhodl dle § 2 odst. 3 z. č. 549/1991Sb., o soudních poplatcích.
11. Žalovaný podal proti všem výrokům rozsudku soudu prvního stupně odvolání. Setrval na námitce, že o probíhající finanční kontrole své matky [REDAKCE] nevěděl a v době uzavření darovací smlouvy nebylo vydáno žádné meritorní rozhodnutí žalobce, z něhož by vyplývala jakákoliv povinnost pro dárkyni čehokoliv zaplatit. [REDAKCE] nejednala při sepisu darovací smlouvy dne 12. 11. 2016 v jakémkoliv úmyslu zkrátit svého věřitele, neboť výsledek daňové kontroly jí ke dni sepisu darovací smlouvy znám nebyl a nemohl být znám. Dále zopakoval historii předmětných nemovitostí a okolnosti, které vedly k jejich darování žalovanému. Zdůraznil, že již 18. 3. 2016 si vzal úvěr na přestavbu předmětných nemovitostí ve výši 500 000 Kč a tento na uvedený účel vyčerpal. Pro takové jednání žalovaného nebylo žádného rozumného důvodu, pokud by převod nemovitostí nebyl již dlouhodobě připravován a pokud by byl veden úmyslem zkrátit jakéhokoliv věřitele. Na další výpomoc s rekonstrukcí těchto nemovitostí si i otec žalovaného [REDAKCE] vzal další půjčku na částku 470 000 Kč. Žalovaný zopakoval, že všichni synové bývalých manželů [REDAKCE] byli obdarováni ve srovnatelné výši, čímž bylo vyhověno mravnímu závazku a ohledům slušnosti, tak jak předvídá § 591 písm. d) o. z. Věřitel se z tohoto důvodu nemohl úspěšně dovolat neúčinnosti napadeného úkonu. Žalovaný tak opakovaně namítá chybné skutkové a právní hodnocení svědecké výpovědi [REDAKCE], zda věděla o věřitelově pohledávce. Právě z její výpovědi, z výpovědi jejího bývalého manžela a žalovaného by soud nemohl dojít k jinému závěru, než že o této pohledávce ničeho nevěděla a že ji její bývalý manžel coby zástupce v daňovém řízení o tomto neinformoval. Shodně s ní i žalovaný vypověděl, že se o problémech dozvěděli až v únoru 2017. Právní závěr soudu I. stupně, podle něhož není rozhodné, zda byl dne 17. 8. 2016 osobně přítomen jednání u správního orgánu (žalobce), při kterém byla sdělena výše nedoplatku na dani, sám daňový dlužník [REDAKCE] nebo jeho zmocnitel [REDAKCE], neboť k vědomí o existenci konkrétního nedoplatku v řádech statisiců postačilo, byl-li přítomen zmocnitel, je podle žalovaného nesprávný, neboť ze samotného významu slova vědomost a jeho výkladu je patrné, co se jím myslí. Takovouto vědomost však [REDAKCE] neměla a mít nemohla, což bylo žalovaným prokázáno. Žalovaný tudíž dle jeho názoru unesl důkazní břemeno tvrzení o tom, že o úmyslu dlužníka zkrátit věřitele nevěděl a ani s vynaložením péče vědět nemohl. Žalobce se také domnívá, že ve světle všech posuzujících hledisek předestřených v rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 2332/2018 prokázal, že uzavřením darovací smlouvy bylo vyhověno mravnímu závazku a ohledům slušnosti tak, jak předvídá ustanovení § 591 písm. d) o. z., a věřitel se proto nemohl úspěšně dovolat neúčinnosti napadeného úkonu. Žalovaný navrhl, aby odvolací soud změnil jím napadený rozsudek tak, že žalobu v plném rozsahu zamítne.
12. Odvolání bylo podáno včas osobou k němu oprávněnou (§ 201, § 204 o. s. ř.) a obsahuje způsobilé odvolací důvody podle § 205 odst. 2 písm. g) o. s. ř. Odvolací soud proto přezkoumal jím napadený rozsudek včetně jemu předcházejícího řízení, a to i z důvodů v odvolání výslovně neuplatněných (§ 212a odst. 1 o. s. ř.). Učinil tak bez nařízení jednání, neboť odvolací námitky směřovaly ve skutečnosti pouze proti právnímu posouzení věci a účastníci s tímto způsobem rozhodnutí o odvolání žalovaného vyjádřili souhlas (§ 214 odst. 3 o. s. ř.). Odvolání žalovaného neshledal opodstatněným.
13. Odvolací soud předně ověřil, že řízení před soudem prvního stupně netrpí žádnou ze zmatečnostních vad vyjmenovaných v § 212a odst. 5 o. s. ř. Poté posoudil, zda skutková zjištění soudu prvního stupně odpovídají obsahu jím provedených důkazů, přičemž ani v tomto ohledu neshledal žádné pochybení. Současně dospěl k závěru, že dokazování není

třeba nijak doplňovat, neboť bylo provedeno v rozsahu postačujícím k rozhodnutí o žalobou uplatněného nároku.

14. Po přezkumu právních závěrů soudu prvního stupně odvolací soud uzavírá, že se s nimi plně ztotožňuje. K tomu připomíná, že soudy obou stupňů po zrušujícím rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2019 č. j. 24 Cdo 560/2019-154 rozhodovaly o žalobou uplatněném nároku na základě nezměněného skutkového stavu věci, přičemž s ohledem na obsah odůvodnění rozhodnutí dovolacího soudu a při znalosti v mezidobí přijaté judikatury Nejvyššího soudu neměly důvod se od svých již dříve vyslovených právních závěrů nijak odklonit. Odvolací soud proto plně odkazuje na odůvodnění přezkoumávaného rozsudku a níže se pouze vypořádá s odvolacími námitkami žalovaného.
15. K odvolací námitce žalovaného směřující proti závěru soudu prvního stupně, že [REDAKCE] věděla o věřitelově pohledávce, odůvodněné tím, že z její výpovědi i výpovědi [REDAKCE] a žalovaného bylo prokázáno, že ji [REDAKCE] jako její zástupce v daňovém řízení o tomto neinformoval, odvolací soud konstatuje, že tato námitka nesměřuje proti skutkovému zjištění, ale proti právnímu závěru soudu prvního stupně, že pokud byla mezi [REDAKCE] a [REDAKCE] uzavřena dohoda o zastoupení (což bylo mezi účastníky nesporné), nastaly účinky zastoupení předpokládané v § 436 odst. 1 o. z., tedy že ze zastoupení [REDAKCE] vznikly práva a povinnosti přímo [REDAKCE], což je třeba vztáhnout i na poznatky získané [REDAKCE] při projednání výsledků kontroly daňového orgánu dne 17. 8. 2016. Namítá-li žalovaný v odvolání, že ze samotného významu slova „vědomost“ a jeho výkladu je patrné, co se jím myslí, čímž má zřejmě na mysli, že daný poznatek nemůže být získán zprostředkovaně skrze zastoupení, nesprávnost tohoto jeho názoru je zřejmá ze samotné dikce ustanovení § 436 odst. 2 věta první o. z., podle něhož *je-li zástupce v dobré víře nebo musel-li vědět o určité okolnosti, přiblíží se k tomu i u zastoupeného; to neplatí, jedná-li se o okolnost, o které se zástupce dozvěděl před vznikem zastoupení*. Toto ustanovení do značné míry přejímá text ustanovení § 32 odst. 3 obč. zák./1964/, nejedná se tedy o nové ustanovení o. z., jehož výklad by snad měl vzbuzovat jakékoli pochybnosti. Pouhým jazykovým výkladem je pak z tohoto ustanovení možno ve vztahu k přezkoumávané věci dovodit, že z vědomosti zástupce daňového subjektu [REDAKCE], že výsledkem daňové kontroly daně z příjmů fyzických osob za zdaňovací období 2014 je zvýšení daně o 692 592 Kč a že dodatečně stanovená daň z přidané hodnoty za zdaňovací období 1. - 3. čtvrtletí 2014 činí 559 052 Kč (viz výsledky kontrolních zjištění předaných [REDAKCE] žalobcem dne 17. 8. 2016), vyplývá vědomost o těchto okolnostech i na straně zastoupené [REDAKCE]. Výsledky dokazování ohledně skutečnosti, zda se [REDAKCE] před uzavřením darovací smlouvy se žalovaným o existenci těchto daňových nedoplatků od svého zástupce dozvěděla či nikoli, tudíž pro právní závěr o její vědomosti o nich z hlediska dopadů do její osobní sféry nemá žádný význam. Stejně tak není třeba v řízení o odpůrcí žalobě směřující vůči osobám dlužníku blízkým činit skutková zjištění ohledně existence úmyslu dlužníka zkrátit odporovaným právním jednáním věřitele, neboť v případech podřaditelných pod § 590 odst. 1 písm. c) občanský zákoník – na rozdíl od případů podřaditelných pod § 590 odst. 1 písm. a) a b) – s ohledem na to, že jde o právní úkon mezi dlužníkem a osobou mu blízkou, úmysl dlužníka zkrátit věřitele i vědomost blízké osoby o existenci tohoto úmyslu dlužníka předpokládá (prezumuje). Blízká osoba musí naopak prokazovat (je to ona, kdo nese povinnost tvrzení, důkazní povinnost, břemeno tvrzení i důkazní břemeno), že úmysl dlužníka krátit věřitele nemohla v době učinění odporovaného právního jednání i při vyvinutí náležité pečlivosti rozpoznat. Nebude-li v řízení prokázáno, že žalovaná dlužníkovi blízká osoba o jeho úmyslu zkrátit odporovaným právním jednáním věřitele věděla nebo musela vědět, nebo zjistí-li se, že o tomto úmyslu dlužníka nevěděla ani nemusela vědět, nepostačuje to samo o sobě k úspěšné obraně proti odpůrcí žalobě. Žalovaná dlužníkovi blízká osoba se za této situace

odpůrčí žalobě ubrání, jen jestliže prokáže, že úmysl dlužníka zkrátit odporovaným právním jednáním věřitele nemohla i při náležitě pečlivosti poznat. Úspěšná obrana žalované dlužníkovi blízké osoby podle ustanovení § 590 odst. 1 písm. c) o. z. tedy spočívá nejen v jejím tvrzení, že o úmyslu dlužníka zkrátit odporovaným právním jednáním věřitele nevěděla a ani nemohla vědět, ale také v tvrzení a prokázání toho, že o tomto úmyslu nevěděla a ani nemohla vědět, přestože vyvinula „pečlivost“ k poznání tohoto úmyslu dlužníka a šlo o „náležitou pečlivost“. Vynaložení náležitě pečlivosti pak přepokládá, že osoba dlužníkovi blízká vykonala s ohledem na okolnosti případu a s přihlédnutím k obsahu právního jednání dlužníka takovou činnost (aktivitu), aby úmysl dlužníka zkrátit věřitele, který tu v době odporovaného právního jednání objektivně vzato musel být, z jejích výsledků poznala (tj. aby se o tomto úmyslu dozvěděla). Jestliže se jí to při vynaložení náležitě pečlivosti nepodařilo, pak se může ubránit odpůrčí žalobě. Zákon tedy po dlužníkovi blízké osobě požaduje, aby se při právních jednáních s dlužníkem nebo při právních jednáních, která dlužník učinil v její prospěch, tímto způsobem přesvědčila, že právní jednání nezkracuje věřitele dlužníka, a vede ji k tomu, aby nečinila právní jednání (nepřijímala podle nich plnění) na újmu práv věřitelů dlužníka; v případě, že se tak nezachová, musí být srozuměna s tím, že věřitel může požadovat uspokojení své pohledávky také z majetku, který na základě takového právního jednání od dlužníka nabyla. Ohledně těchto závěrů odkazuje odvolací soud zejména na závěry vyslovené v rozsudku Nejvyššího soudu z 23. 5. 2001 sp. zn. 21 Cdo 1912/2000 publikovaného ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 35/2002, které jsou s ohledem na nezměněnou právní konstrukci odpůrčí žaloby v novém občanském zákoníku oproti občanskému zákoníku z roku 1964 nadále použitelné. Žalovaný přitom nikterak nespornuje skutkový závěr soudu prvního stupně, že se matky na finanční situaci v rodině nedotazoval, z čehož učinil soud prvního stupně správný právní závěr, že žalovaný nevynaložil náležitou pečlivost, aby úmysl svojí matky zkrátit věřitele, který tu byl v době neúčinného právního jednání, poznal.

16. Odvolací soud neshledal důvodnou ani námitku žalovaného, že v době odporovaného jednání dosud neexistovala vykonatelná pohledávka žalobce vůči dárkyni [REDAKCE]. Ustanovení § 590 odst. 1 o. z. totiž vymezuje podmínky odporovatelnosti právnímu jednání dlužníka v principu shodným způsobem, jak to činilo do 31. 12. 2013 ustanovení § 42a odst. 2 obč. zák. /1964/. Soudní praxe pak již za účinnosti obč. zák. /1964/ dovodila, že „*z § 42a odst. 2 obč. zák. nevyplyvá, že by předpokladem odporovatelnosti muselo být zkrácení uspokojení již vymahatelné (nyní vykonatelné- pozn. odvolacího soudu) pohledávky věřitele nebo splatné pohledávky věřitele. Protože je možné odporovat právním úkonům dlužníka, které zkracují věřitele (učiněným v úmyslu zkrátit věřitele), postačuje, aby dlužník sledoval svým jednáním zkrácení jakékoliv pohledávky svého věřitele; není vůbec rozhodné, zda šlo o pohledávku splatnou či nesplatnou, popřípadě budoucí, nebo zda pohledávka byla vymahatelnou. Pro uplatnění odporu je z tohoto hlediska významné jen to, že věřitel skutečně má vůči dlužníku pohledávku (tedy že je jeho věřitelem) a že dlužník učinil právní úkon v úmyslu zkrátit její uspokojení, tj. že svým právním úkonem úmyslně nastolil takový stav, který věřiteli znemožňuje nebo ztěžuje uspokojení jeho pohledávky z dlužníkovy majetku. Požadavek, aby žalující věřitel měl vymahatelnou pohledávku, je otázkou věcné legitimace; k tomu, aby žalující věřitel byl věcně legitimován, postačuje, aby jeho pohledávka za dlužníkem byla vymahatelnou alespoň v době rozhodnutí soudu o jím podané odpůrčí žalobě“ (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 5. 1999 sp. zn. 31 Cdo 1704/98, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 27/2000).*
17. Odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně nepřisvědčuje ani obraně žalovaného, že žalobce se nemohl úspěšně dovolat neúčinnosti právního jednání jeho dlužnice [REDAKCE], neboť uzavření darovací smlouvy se žalovaným dne 12. 11. 2016 bylo právním jednáním ve smyslu § 591 písm. d) o. z., tzn. bezúplatným právním jednáním ohledně plnění, kterým bylo vyhověno mravnímu závazku nebo ohledům slušnosti. Soud prvního stupně

totiž dospěl ke shodnému závěru jako již dříve odvolací soud, a to že se nejedná o situaci, kdy by matka žalovaného uzavřením darovací smlouvy ze dne 12. 11. 2016 plnila vůči žalovanému mravní či morální závazek, případně že její právní jednání bylo motivováno cílem vyhovět zásadám slušnosti. Vzhledem k tomu, že v mezidobí od vydání předešlých rozsudků soudů obou stupňů bylo ustanovení § 591 písm. d) o. z. opakovaně vyloženo v judikatuře Nejvyššího soudu, soud prvního stupně se touto judikaturou řídil včetně jejího uvedení a citace v odůvodnění jeho rozhodnutí. Jestliže po její aplikaci na předloženou věc uzavřel, že se nejedná o situaci předvídanou v § 591 písm. d) o. z., neboť darováním předmětných nemovitostí žalovanému dlužníci žalobce ██████████ nezbyl prakticky žádný majetek, který by mohl být předmětem exekuce, a že okolnost, že rodiče chtějí spravedlivě obdarovat všechny své děti, není rozhodně natolik silný mravní závazek, aby stál nad povinností dlužníka splnit svou právní povinnost (dluh) vůči věřiteli, vystihl nejrozhodnější z okolností případu, k nimž je soud povinen přihlížet při úvaze, zda jsou dány podmínky pro aplikaci § 591 písm. d) o. z. Nejvyšší soud ji v rozsudcích sp. zn. 21 Cdo 867/2018, sp. zn. 21 Cdo 955/2018 a sp. zn. 21 Cdo 2332/2018 shodně definoval takto: *Podmínky uvedené v ustanovení § 591 písm. d) o. z. je třeba – vzhledem k tomu, že jde o výjimku, která vylučuje možnost věřitele dovolat se neúčinnosti bezúplatného právního jednání dlužníka – vykládat v souladu se smyslem a účelem institutu relativní neúčinnosti. Tuto výjimku z možnosti věřitele dovolat se neúčinnosti bezúplatného právního jednání dlužníka je namísto aplikovat jen tehdy, převáží-li mravní závazek nebo ohledy slušnosti nad povinností dlužníka splnit svou právní povinnost (dluh) vůči věřiteli. Ustanovení § 591 písm. d) o. z. tedy nelze interpretovat tak, že by jakékoli bezúplatné právní jednání dlužníka, které by z obecného hlediska bylo možné ve vztahu k nabyvateli plnění považovat za mravné a slušné, mohlo být důvodem k vyloučení možnosti věřitele dovolat se neúčinnosti tohoto bezúplatného právního jednání dlužníka. Takový výklad ustanovení § 591 písm. d) o. z. by nadřazoval mravní závazky a ohledy slušnosti nad závazky právní bez ohledu na jejich konkrétní podobu a prakticky by znemožňoval věřitelům dovolat se neúčinnosti bezúplatných právních jednání dlužníka učiněných vůči osobám jemu blízkým, neboť při standardně fungujících vztazích mezi osobami blízkými by se dalo téměř jakékoli bezúplatné právní jednání mezi těmito osobami považovat za „slušné“ a „mravné“. Takové absolutní nadřazení mravních závazků a ohledů slušnosti nad závazky právní však jistě nebylo smyslem a účelem ustanovení § 591 písm. d) o. z. a naopak by v některých případech mohlo vést k rozporu s dobrými mravy, neboť ne každé bezúplatné právní jednání dlužníka, které lze považovat ve vztahu k nabyvateli plnění za „slušné“ a „mravné“ (za plnění, kterým bylo vyhověno mravnímu závazku nebo ohledům slušnosti), je způsobilé převážit nad právním závazkem dlužníka vůči věřiteli a ospravedlnit tak skutečnost, že dlužník na úkor svého věřitele bezúplatným právním jednáním převádí majetek na třetí osobu, a že právo věřitele proto zůstane zcela nebo zčásti neuspokojeno. Jestliže tedy bylo v řízení v předložené věci prokázáno, že dlužnice žalobce ██████████ se darováním předmětných nemovitostí žalovanému zbavila veškerého svého nemovitého majetku, v důsledku čehož znemožnila žalobci z výtěžku jeho prodeje uspokojit jeho pohledávku vůči ní (v současnosti je pohledávka žalobce vůči ní dokonce ještě vyšší, než byla v době uzavření darovací smlouvy), nelze připustit, aby byl případný mravní závazek ██████████ vůči jejím dětem spočívající v tom, že pokud společně s bývalým manželem ██████████ pomohli k zařízení vlastního bydlení nejstaršímu synovi ██████████, musí shodně postupovat vůči oběma mladším synům, způsobilý převážit nad právním závazkem ██████████ vůči žalobci. Nad rámec tohoto stěžejního závěru odkazuje odvolací soud i na další okolnosti darování předmětných nemovitostí, na které poukázal ve svém předešlém rozsudku a které byly ocitovány v odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně.*

18. Pro úplnost odvolací soud dodává, že nadále setrvává na právním názoru vysloveném v jeho předchozím rozsudku zrušeném Nejvyšším soudem, že právní jednání ██████████ jako dlužníka žalobce nesplňovalo znaky bezúplatného jednání ve smyslu § 591 písm. d) o. z., neboť darování předmětných nemovitostí žalovanému bylo vyváženo adekvátním protiplněním ve formě bezplatného zřízení věcného břemene osobní služebnosti na dobu života každého z oprávněných spočívající ve spoluižívání všech pozemků a veškerých prostor domu. Podle přesvědčení odvolacího soudu by tudíž tato obrana žalovaného neměla

být v předložené věci vůbec relevantní. Nejvyšší soud se však ve svém zrušujícím rozhodnutí k této otázce nijak nevyjádřil, a proto odvolací soud postupoval při právním posouzení věci ve vztahu k aplikaci § 591 písm. d) o. z. shodně jako soud prvního stupně.

19. Se zřetelem k výše uvedenému byl rozsudek soudu prvního stupně výrokem I tohoto rozsudku jako věcně správný potvrzen (§ 219 o. s. ř.), a to včetně výroků II a III, jejichž obsah byl závislý na výroku I, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé.
20. O nákladech odvolacího řízení bylo rozhodnuto podle § 142 odst. 1 ve spojení s § 224 odst. 1 o. s. ř. Žalobce v něm plně uspěl, měl by proto vůči žalovanému právo na náhradu v něm vynaložených nákladů. V tomto odvolacím řízení však žalobci žádné náklady nevznikly, čemuž odpovídá výrok II tohoto rozsudku, podle něhož nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí je přípustné dovolání, jestliže rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak. Dovolání lze podat do dvou měsíců od doručení tohoto rozhodnutí k Nejvyššímu soudu ČR prostřednictvím Okresního soudu v Trutnově.

Hradec Králové 28. dubna 2020

JUDr. Alena Bačínová v. r.
předsedkyně senátu